

A 60 éves magyar rendőrség izgalmas krónikája

Diszes és tartalmas könyv ünnepli a 60 éves magyar rendőrség jubileumát. Borbély Zoltán és dr. Kapy Rezső szerkesztésében jelent meg ez a hatalmas mű, amely nemcsak a rendőrség mozgalmos történetével ajándékozza meg az érdeklődő közönséget, hanem az újságíró-toll elevenségével és eseményeket idéző varázsával idézi fel ennek az elmúlt igen mozgalmas hat évtizednek minden drámai mozzanatát, olyan módon, hogy az olvasó nem száraz történelmi adatokat kap, hanem valósággal átéli ezt a hat évtizedet. Elvezet a könyv a rendőri működés minden szerteágazó útjára és területére, a riport elevenségével mutatja meg a rendőrt a maga működési körében és amikor a 60 esztendő m. kir. államrendőrség 1881—1941-ig terjedő küzdelmes életét tárja fel, valóságos vízióját adja a rohamosan és sokszor veszedelmesen fejlődő főváros belső és külső életének. Beszél a rendőrség történetéről, majd azokról, akik 60 éven át vezették, a budapesti rendőrségről, az egyenruházatról

és a fegyverzetről. Nagyon érdekes rész is, amely megemlékezik arról: hogyan emelkedett mai színvonalára a rendőr. Megemlékezik a vasuti osztályparancsnokok munkájáról, a fényképező és rajzoló rendőrrel, a versenyúzó és rádiós rendőrrel, a kiképzésről, az őrszem szerepéről a háborus időkben, a szociális munkáról, a nyelvtanfolyamokról, a kulturfilmekről, a büntügyi laboratóriumról, a bejelentőhivatal óriási munkájáról, a büntügyi muzeumról, amelyben 60 év bünei emléke kísért, a légtalomszóról, a bűnüldözés nemzetközi hálózatáról, a rendőrség és sajtó közös szolgálatáról, a detektívek izgalmas munkájáról. De bemutat statisztikákat is, még pedig nagyon beszédeseket és szól a vidéki rendőrség munkásságáról. Az értékes és érdekes, izgalmas és becses könyvet „a legszebb képek teszik tarkává”. A könyvnek abból a részéből, amely a legérdekesebb bűnügyekről számol be, az alábbiakban közlünk néhány izgalmas fejezetet.

dag földbirtokos lakásába tört be ismeretlen tettes. Felnyitotta a páncélszekrényt és abból 250.000 forintot és nagyértékű ékszereket vitt el. Karácsonyi rendőrkapitány és hűséges társa, Kassay végül is kinyomozták a nagy betörések tetteseit.

Megtudták, hogy Weiland Nándor volt kereskedő, aki rendkívül erős ember hírében állt és több birkózóversenyen díjat nyert, alvilági alakokkal tart összeköttetést és nagyobb birtokokat, házakat vásárolt, holott kis jövedelme volt. Hosszas figyelőmunka után megállapították, hogy Weiland egy Stern Gyula nevű rovtmultu ügynökkel betöréseket és kasszaturásokat követ el. Megszöktek a fővárosból, de a detektívek Temesvár mellett elfogták őket és megoldódott az összes kinyomozatlan betörések és kasszaturások rejtélye. Weiland később is szerepet a büntügyi krónikában: husz évet és kilenc hónapot ült különböző bűncselekmények miatt.

A kilencvenes évek elején is egymást követték a nagy betörések a fővárosban. Az amerikai, a francia konzul lakását feltörték és kifosztották. Széll Kálmán és más ismert előkelőségek viláit teljesen kiürítették és különösen nagy feltűnést keltett az a betörés, amely gróf Andrassy Gyula külügyminiszter Esterházy-utcai palotájában történt. A vakmerő betörők minden értékes tárgyat elvittek az épületből, a család összes régiségeit és ami a legjobban bántotta gróf Andrassyt, az Aranygyapjas-rendjelét magukkal vitték a tettesek, azt a kitüntetését, amelyet pár nappal előbb maga Ferenc József király tűzött Andrassy mellére.

Százezer forint a Duna fenekén

A rendőrség összeszedte az összes szabadlapon levő bűnözőket, a gyanuba vehető embereket és mintegy 250 embert vallattak már a Hatvani-utcai főkapitánysági épületben, de az eltűnt értéktárgyak sorsa még mindig ismeretlen volt. Hetek múlva a rendőrségen jelentkezett egy asszony, aki érdekes vallomást tett. Előadta, hogy ismeretségben áll egy Mikóczy István nevű lakatossegéddel, aki az utóbbi időben sokat költenek. Ékszereket is mutatott neki és az a gyanuja, hogy azok lopásból származnak. Az asszony vallomását először kételkedve fogadták, mert maga is azt hangoztatta, hogy összeveszett a férjével és ezért akarja leleplezni. A rendőrség lenyomozta a vallomást és kiderült, hogy a bosszúból eredő bejelentés a kinyomozatlan nagy betörések tetteseihez vezetett. Mikóczy és két barátja, Füge Rezső és Krebesz Pál fiatal lakatoslegények követték el a nagy betöréseket. Beismerték, hogy husz helyen jártak. A pénz rejtékelyét is megmutatták, azonban az Aranygyapjas-rendjel és a Beata, Annunziata-rend nyakláncának rejtékelyét nem akarták elárulni. Gróf Andrassy Gyulának az az ötlete támadt, hogy maga fogja kikérdezni a betörőket. Ez az ötlet be is vált. A fiatal suhancokra olyan nagy hatással volt Andrassy előkelő megjelenése, hogy megnyílt a nyelvük és elmondották, hogy a Dob-utcában egy zsidó pálinkamérőnél egy befőttesüvegben rejtették el a kitüntetésekét...

Az államcsődöt követő első nagyszabású bűnügye, amelynek tetteseit tizenegy évi nyomozás után fogták el, a híres poszt-kisztili-ügy, a 240.000 forintos lopás volt. A budapesti főposta zsidóbusz-utcai (mai Párisi-utca) pénzes osztályáról elloptak egy 38 kilós vasszekrényt, amelyben 240.000 forint volt. Ezt az összeget az országos postatakarék-pénztár Bécsbe akarta küldeni.

Nagy nyomozás indult a rejtélyes lopási ügyben. Táviratokat küldtek szét '75 városba, az egész detektívtestületet mozgósították, 3000 forint jutalmat tűztek ki, több embert letartóztattak, de ártatlanságuk csakhamar kiderült, a valódi tettesek azonban nem kerültek kézre. Évek múltak el és a rendőrség a legnagyobb titokban nyomozott tovább. Ha az egyik nyom tévesnek bizonyult, újabb nyomokon kutattak. Az egyik fonál Selve dalmát szigetre vezetett. Ott élt Supisics József előkelő, fényes kastélyban és a költséges, nagy-lábon élő embert „Selve grófjának” nevezték. Személye nagyon gyanús volt a nyomozók előtt, mert megtudták, hogy a pesti postarablás után gazdagodott meg és azt is kiderítették, hogy jó viszonyban volt Csombor Imrével, a budapesti „Arany-sas” szálló és vendéglő bérletjével.

Még gyanúsabbá tette a két embert az a körülmény is, hogy Csombor a lopás idején postás volt. Később kilépett a szolgálatból és azt híresztelte, hogy nagy vagyont örökölt. Zuglóban házat, Baranyában birtokot vásárolt és kibérelte a szállókat is. Supisics és Csombor előéletét kutatva megtudták a detektívek, hogy fiatal korukban hajóslegények voltak és igen kalandos életet éltek. 1895 augusztus elején a rendőrség tizenegy évi nyomozás után annyi gyanúkat talált ellenük, hogy vallatásra fogták a hirtelen meggazdagodott jóbarátokat. Körömszakadtáig tagadták, hogy részük lett volna a

„potztkisztili”-ügyben. A rendőrség azonban váratlanul házkutatást tartott a „Gróf ur” lakásán és az egyik szekrényből 70.000 forint és nagymennyiségű értékpapír került elő. Faggatni kezdték nagy vagyonának eredetéről, mire ellentmondásba keveredett, végül megtört és bevallotta, hogy Csomborral ő követte el a nagy postarablást. Az ötlelet Csomboré volt. Supisics egy üres zsákkal a postaudvarra lopózott az elloptott vaskazettát a zsákba dugta és azt egy rejtékelyre vitte. Két hét múlva csónakot béreltek, kimentek a Dunára zsákmányukkal együtt és a budai part egy elhagyott helyen fenytökdtek, több csomag ezrest és százast vágtak zsebre és valóságos szerencsételenül nagy sietőségben százezer forintot még a vaskazettában felejtettek, amelyet a Dunába süllyesztettek.

Csombor lakásán is találtak egy képerget mögött több ezrest és egy takarékkönyvet. A letartóztatás után azonban izgalmas fordulat történt. Ügyvédek, jeles jogászok állították, hogy Csombor büntetőjogilag nem vonható felelősségre, mert a bűn elkövetése óta eltelt öt év, ezalatt öt senki sem vádolta és semmiféle bírói intézkedés nem történt. A jogászok véleménye győzött, a bíróság Csombort szabadon engedte, Supisics azonban nem uszta meg büntetés nélkül, mert Ausztriában az öt év nem jelentett elévülést. Csombor ellen a postakincstár bírói zárlatot kért 240.000 forint erejéig, ezt el is rendelték és minden ingó és ingatlan vagyonát zár alá vették.

Az egyetlen „légigyilkosság” Magyarországon

A modern technika fejlődésével a bűnözők világa is számol és a bűncselekmények elkövetésénél felhasználják a legújabb találmányokat is, többek között a repülőgépet.

A budapesti rendőrséget eddig csak egy olyan gyilkossági ügy foglalkoztatta, amely repülőgépen történt. Az első légi gyilkosság Magyarországon 1925 június 26-án történt. Bejelentették a budapesti főkapitányságon, hogy Lasker János strassburgi gazdag gyémántkereskedő, aki a titkárságával Bécsből Budapestre küszült, utközben eltűnt. A család arra gyanakodott, hogy a kereskedőt meggyilkolták és kifosztották.

Dr. Katona Rezső rendőrfőtanácsos, a büntügyi osztály akkori vezetője széleskörű nyomozást rendelt el a rejtélyes ügyben. Rádiogramok, táviratok mentek szét külföldre, a határállomásokra és a vidéki hatóságoknak. Két detektívet Bécsbe küldtek ki, hogy ott is nyomozzanak Lasker eltűnése ügyében. A detektívek megállapították, hogy a gyémántkereskedő az asperni repülőtéren

felszállt egy Budapest felé induló repülőgépre és a gép sorsa felől nem érkezett semmi jelentés. Közben a soproni rendőrség arról értesítette a főkapitányságot, hogy a város közelében a mezőn egy teljesen összeroncolt holttestet találtak. A halott zsebeiben nem volt semmiféle irat és minden jel arra vallott, hogy az ismeretlen egyén bűncselekmény áldozata lett. A nyomozás bravuroz gyorsasággal megállapította, hogy a halott az eltűnt gyémántkereskedővel azonos. Laskert Sopron felett a pilóta és a magántitkára megfojtották, elrabolták pénzét és a nála lévő gyémántokat és 400 méter magasságból kidobták a repülőgépből. A két gyilkos a repülőgépen külföldre szökött. A pesti rendőrség adatai alapján néhány hét múlva Németországban elfogták a repülőgépen elkövetett gyilkosság tetteseit.

Az első nyomozás

a „négylábu detektív” segítségével

A legelső bűnügyi nyomozás, amelynel rendőrkutyát vettek igénybe, még 1886-ban történt.

Löwenthal Hermann gazdag vas- és rongykereskedőnek a Váci-ut 1727. sz. alatt volt telepe. 1886 július 22-én a délelőtti órákban megjelent a telepen egy 20—22 év körüli fiatalember. A napbarnított arcu, pelyhedző bajszu, drapp kabátos latogatókék-fehér csikós matrózinget viselt. Az irodában csak Löwenthal leánya volt és a fűrésző tekintetű, izgatottan viselkedő férfit ő fogadta.

— Apám ispán az Angyalföldön egy birtokon és nagymennyiségű ócskavasat szeretne eladni — mondotta az ismeretlen ember.

A kereskedő lánya arra kérte, hogy jöjjön délután, mert akkor apja is ott lesz és vele megbeszélheti a dolgot. Így is történt, a fiatalember délután visszatért és az öreg kereskedővel távozott el azzal, hogy kimennek az angyalföldi telekre. Löwenthal többé nem jelentkezett. Eltűnése azt a gyanút ébresztette a családban, hogy rablógyilkosság történhetett. Az volt a feltevés, hogy az ismeretlen suhanc kicsalta valahová a kereskedőt, leütötte, a pénzt elrabolta és elásta a holttestét.

Zsarnay Győző rendőrkapitány és Csapó Géza upesti csendbiztos indították meg a nyomozást az eltűnési ügyben. Splényi Ödön báró detektívönök utasítására egy kitűnően idomított kutyát — ez volt abban az időben az egyetlen rendőrkutya — adtak a nyomozók mellé. Kivitték „Fickót” a négylábu detektívet a Váci-úti telepre és ott megszagoltatták vele Löwenthal különböző ruhaneműit és a kalapját. A rendőrkutya az ócska vastelepről, gyors iramban

indult el Ujpest felé. Egy elhagyatott dűlőnél feltűnően ideges lett az állat, berohant a bozótos területre és az egyik fa tövével megállt, s elkezdett ugatni. Zsarnay rendőrkapitány és Csapó csendbiztos odasiettek és észrevették, hogy a talaj frissen ásott. A földreveget eltávolították és a gödörben egy holttestet találtak. Nem volt nehéz megállapítani, hogy a halott azonos Löwenthallal. A rendőrkutya nyomra vezette a detektívet és most már csak a tettes, vagy tettesek elfogatása volt hátra.

Két nap múlva Csapó Géza és Takáts Lajos upesti csendbiztosok Ujpesten a Fő-utca 53. sz. házból előállították a főkapitányságra Goldstein Izidor 18 éves, bejelentőlapja szerint „Mózes-vallású” rovtmultu lakatossegédet. Gyanusnak találták, hogy az állás nélküli, elzúllott fiatalember költenek és új ruhákat vásárol. Vallatásra fogták és Goldstein csakhamar cinikusan vallotta be, hogy barátjával, Bogdán Ferenc 20 éves zsidó kereskedősegéddel együtt ő ölte meg Löwenthal, akit az elhagyott helyre leütöttek, aztán összerugdosták és nyakára zsinógot kötöttek. A gyenge, idős ember nem tudott védekezni és pár perc múlva meghalt. Bogdánt is elfogták és a szembesítésnél kiderült, hogy Löwenthalnál 80 forint, egy aranyóra és egy aranygyűrű volt. A pénzt megfelezték, az értéktárgyakat zálogba tették. Goldstein, amikor kihirdették előtte a törvényszéken az életfogytiglani fegyházat, nevetve válaszolt az utolsó szó jogán:

— Az emberiségnek csak használt, hogy elfogtak és elítéltek, mert úgy érzem, a világ legnagyobb gyilkosa lett volna belőlem!

Amikor Andrassy Gyula gróf maga vallatta a betörőit

Papakosztának, a világhírű görög kasszafurónak méltó utódai akadtak a magyar büntügyi krónikában. Weiland Nándor, Endesz Árpád, Medvegy Vili és a kutyás Valentin, a pesti betörés kasszafuró-bandák ismert alakjai.

A rendőrség államosítása után néhány évvel, 1887-ben egymást követték: a fővárosban és a vidék nagyobb városaiban a nagyszabású